

ΑΠΟΦΑΣΗ ΔΕΚ C-176/03 «ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΤΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ». ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ (Σεπτέμβριος 2005)

Συγγραφέας: ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΙΨΙΑΔΗΣ

Στις 13 Σεπτεμβρίου εκδόθηκε η απόφαση του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στην πολύκροτη υπόθεση C-176/03 της Επιτροπής κατά Συμβουλίου. Το Δικαστήριο δικαίωσε τελικά την Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, που παρενέβη υπέρ της, και ακύρωσε την Απόφαση - Πλαίσιο 2003/80/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 27.1.2003 σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος διά του ποινικού δικαίου.

Η εν λόγω Απόφαση-Πλαίσιο ορίζει ότι δράσεις και πράξεις που είναι καταστροφικές για το περιβάλλον πρέπει να ποινικοποιούνται, αφήνει όμως στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών την επιλογή των συγκεκριμένων ποινών με την προϋπόθεση ότι είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές. Η Απόφαση - Πλαίσιο υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο στο πλαίσιο του τρίτου πυλώνα, δηλαδή τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, ως μορφή αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας μεταξύ κυβερνήσεων σε ποινικά θέματα και, σύμφωνα με τη νομική της βάση, δεν παρήγε άμεσα αποτελέσματα.

Για την ιστορία αξίζει να υπενθυμίσουμε ότι το Μάρτιο του 2001 η Επιτροπή είχε προτείνει οδηγία με νομική βάση τις περιβαλλοντικές διατάξεις της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, σύμφωνα με την οποία τα κράτη μέλη όφειλαν να ποινικοποιήσουν μια σειρά σοβαρών παραβάσεων του κοινοτικού δικαίου περιβάλλοντος, εφόσον διαπράττονταν από πρόθεση ή από σοβαρή αμέλεια. Η οδηγία εκείνη δεν κατέστη δυνατόν να υιοθετηθεί επειδή δεν επιτεύχθηκε η απαιτούμενη ειδική πλειοψηφία. Το Συμβούλιο επέλεξε την πολιτικά λιγότερο επώδυνη λύση της Απόφασης-Πλαίσιο, η οποία ως πράξη του τρίτου πυλώνα είχε περισσότερο διακυβερνητικό χαρακτήρα.

Ειδικότερα, η διαφορά μεταξύ μιας πράξης του τρίτου πυλώνα (Απόφαση-Πλαίσιο) από μια καθαρά κοινοτική πράξη (Οδηγία) είναι σημαντική και συνεπάγεται αφενός απόκλιση στη νομοθετική διαδικασία υιοθέτησης αφετέρου στον έλεγχο εφαρμογής. Έτσι, ενώ στις πράξεις του τρίτου πυλώνα το Συμβούλιο αποφασίζει, τη προτάσει

ενός κράτους μέλους ή της Επιτροπής, ομόφωνα χωρίς ουσιαστική σύμπραξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, στις πράξεις του κοινοτικού δικαίου, όπως η οδηγία, το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία, αλλά η Επιτροπή έχει το αποκλειστικό δικαίωμα πρωτοβουλίας και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συννομοθετεί μέσω της διαδικασίας της συναπόφασης. Επιπλέον, για τις πράξεις του τρίτου πυλώνα δεν υπάρχει διαδικασία επί παραβάσει και επομένως, η Επιτροπή δεν έχει ένδικο βοήθημα για να εξασφαλίσει την εφαρμογή, δηλαδή τη συμμόρφωση των κρατών μελών με τους σχετικούς κανόνες.

Με την απόφαση της 13ης Σεπτεμβρίου το Δικαστήριο άνοιξε δύο μεγάλες προοπτικές.

Πρώτον, παρά το γεγονός ότι ούτε το ουσιαστικό ποινικό δίκαιο ούτε η ποινική δικονομία εμπίπτουν στις κοινοτικές αρμοδιότητες, το κοινοτικό δίκαιο μπορεί πλέον να συμπεριλάβει και ποινικά μέτρα που άπτονται άμεσα του εθνικού ποινικού δικαίου, εφόσον τούτο κριθεί απαραίτητο για να ολοκληρωθεί η προστασία του περιβάλλοντος από μείζονες προσβολές και να εξασφαλιστεί έτσι η πλήρης εφαρμογή του κοινοτικού περιβαλλοντικού δικαίου.

Δεύτερον, η απόφαση δημιουργεί έρεισμα για την έμμεση επέκταση της κοινοτικής αρμοδιότητας σε όλους τους τομείς και πολιτικές όπου υπάρχει ήδη κοινοτική αρμοδιότητα και νομοθεσία, προάγοντας την αποτελεσματική εφαρμογή και συμμόρφωση και σε επίπεδο ποινικών προβλέψεων. Έτσι το Συμβούλιο δεν θα μπορεί πλέον να διαφεύγει της αποκλειστικής δυνατότητας της Επιτροπής να προτείνει και ποινικά μέτρα ούτε να υπερβαίνει τον έλεγχο δημοκρατικής νομιμότητας εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το οποίο συναποφασίζει.